

Opgang, 17 november

Teksten

1 – John Dowland (c.1563-1626): “Flow my teares” (a 2) (Emma Kirkby, sopraan; David Thomas, bas; The Consort of Musicke)

Dit lied was oorspronkelijk voor luit-solo, een zgn. ‘Ayre’, met de naam “Lachrimae pavane” (tranen-pavane). Het werd zo bekend dat hij zijn naam soms schreef als: "Jo: dolandi de Lachrimae". De tekstversie werd gepubliceerd in The Second Booke of Songs or Ayres, of 2. 4.and 5.parts: With Tableture for the Lute or Orpherian, with the Violl de Gamba, uit 1600. De tekst hieronder is weergegeven in modern Engels; de vertaling is van Rudy Bremer.

Flow, my tears, fall from your springs!
 Exiled for ever, let me mourn;
 where night's black bird her sad infamy sings,
 there let me live forlorn.

Vloeit tranen, valt vanwaar g'ontspringt, laat mij
 treuren, voorgoed verdreven; waar de zwarte
 nachtvogel haar droeve schand` bezingt,
 laat mij daar eenzaam leven.

Down vain lights, shine you no more!
 No nights are dark enough for those
 that in despair their last fortunes deplore.
 Light doth but shame disclose.

Uit, ijdele lichten, schijnt niet meer!
 De nacht moet zwart zijn als de dood voor wie in
 wanhoop wenen om 't geluk van weleer; licht legt
 slechts schaamte bloot.

Never may my woes be relieved,
 since pity is fled;
 and tears and sighs and groans
 my weary days, my weary days
 of all joys have deprived.

Nooit kunnen mijn smarten gelenigd worden, daar
 medelijden is gevlucht,
 en tranen en zuchten en gekerm
 mijn moede dagen alle vreugd hebben ontnomen.

From the highest spire of contentment
 my fortune is thrown;
 and fear and grief and pain
 for my deserts, for my deserts
 are my hopes, since hope is gone.

Van de hoogste piek der tevredenheid is mijn fortuin
 omlaag gestort,
 en angst en leed en pijn zijn heel mijn deel en hoop,
 nu geen hoop meer gloort.

Hark! you shadows that in darkness dwell,
 learn to contemn light;
 happy, happy they that in hell
 feel not the world's despite.

Geen schaduwen in 't duister, luistert wèl; leert het
 licht afwijzen;
 gelukkig is hij die in de hel
 geen weet heeft van 's werelds misprijzen.

2 – Johann Sebastian Bach (1685-1750): Cantate “Es reiet euch ein schrecklich Ende, ihr sndlichen Verchter, hin”, BWV 90 (William Towers, Alt; James Gilchrist, tenor; Peter Harvey, bas; The Monteverdi Choir en English Baroque Soloists, o.l.v. John Elliot Gardiner)

In deze 5-delige cantate uit 1723, voor de 25e zondag na Trinitatis, heeft een kleine bezetting. De aria's 1 en 3 zijn een strenge strafpreek, waarbij de twee recitatieven en het slotkoraal (op de melodie van Luther's “Vater unser im Himmelreich”) zicht geven op Gods mededogen met de uitverkorenen. De vertaling is van Ria van Hengel.

Pagina 2

Aria (tenor)

Es reißet euch ein schrecklich Ende,
ihr sündlichen Verächter, hin.
Der Sünden Maß ist voll gemessen, doch euer ganz
verstockter Sinn hat seines Richters ganz vergessen.

Een verschrikkelijk einde sleurt jullie mee, o zondige
verachters.

De maat van jullie zonden is vol, maar jullie
verstokte hart is zijn rechter volkomen vergeten.

Recitatief (alt)

Des Höchsten Güte wird von Tag zu Tage neu, der
Undank aber sündigt stets auf Gnade.

De goedheid van de Allerhoogste vernieuwt zich dag
na dag, maar de ondankbaarheid
beantwoordt genade steeds met zonde.

O, ein verzweifelt böser Schade, so dich in dein
Verderben führt.

O, een wanhopig lelijk gebrek dat je in je verderf
stort.

Ach! wird dein Herze nicht gerührt? daß Gottes Güte
dich zur wahren Buße leitet?

Ach, raakt dit je hart niet, zodat Gods goedheid je
tot ware boete brengt?

Sein treues Herze lässet sich zu ungezählter Wohltat
schauen:

Zijn trouwe hart vertoont zich in talloze weldaden:

Bald läßt er Tempel auferbauen, bald wird die Aue
zubereitet, auf die des Wortes Manna fällt, so dich
erhält.

nu eens laat hij tempels bouwen, dan weer wordt
het veld gereedgemaakt waarop het manna van het
woord valt dat jou bewaart.

Jedoch, o! Bosheit dieses Lebens, die Wohltat ist an
dir vergebens.

Maar o, slechtheid van dit leven, de weldaden zijn
aan jou verspild.

Aria (bas)

So löschet im Eifer der rächende Richter
den Leuchter des Wortes zur Strafe doch aus.
Ihr müsset, o Sünder, durch euer Verschulden den
Greuel an heiliger Stätte erdulden, ihr machet aus
Tempeln ein mörderisch Haus.

Zo dooft de wrekende rechter vol ijver toch als straf
de lamp van het woord.

Jullie moeten, o zondaars, door je eigen schuld de
gruwel op heilige plaatsen dulden, jullie maken van
tempels huizen van moord.

Recitatief (tenor)

Doch Gottes Auge sieht auf uns als Auserwählte:

Maar Gods oog kijkt naar ons als naar
uitverkorenen;

Und wenn kein Mensch der Feinde Menge zählte, so
schützt uns doch der Held in Israel, es hemmt sein
Arm der Feinde Lauf
und hilft uns auf;
des Wortes Kraft wird in Gefahr um so viel mehr
erkannt und offenbar.

en al kan geen mens het aantal vijanden tellen, de
held in Israël beschermt ons toch,
zijn arm houdt de opmars van de vijanden tegen en
helpt ons uit de nood;
de kracht van het woord wordt in gevaar
des te meer zichtbaar en duidelijk.

Koraal

Leit uns mit deiner rechten Hand
und segne unser Stadt und Land;
gib uns allzeit dein heiliges Wort,
behüt fürs Teufels List und Mord;
verleih ein selges Stündelein,
auf daß wir ewig bei dir sein!

Leid ons met uw rechterhand
en zegen onze stad en ons land;
geef ons altijd uw heilig woord, behoed ons voor de
list en de moord van de duivel;
geef ons een zalig uurtje,
opdat wij eeuwig bij u zijn.

Vervolg op pagina 3

3 – Pierre Sandrin (c.1490-na 1561) / Diego Ortiz (c.1510-c.1576): “Doulce memoire” (a 4) (Mya Fracassini, sopraan; Alessandro Carminignani, alt; Paolo Fanciullacci, tenor; Marcello Vargetto, bas; Modo Antiquo)

Dit 4-stemmige lied van Pierre Sandrin wordt gevolgd door drie instrumentale variaties hierop: “Trattado de glosas: Ricercarda prima/segunda/tercera sobre Douce memoire” van Diego Ortiz. De “Trattado de glosas”, gepubliceerd in Rome in 1553, wordt beschouwd als een meesterstuk uit de viola da gamba muziekliteratuur. In deze uitzending hoort u het eerste couplet, een ‘epigram’ of puntdicht. Er hoort ook nog een zgn. ‘riposte’ bij, die hier voor de volledigheid ook is afgedrukt (in modern Frans).

Epigram

Douce mémoire, en plaisir consommée,
o siècle heureux que cause tel savoir!
La fermetée de nous deux tant aimée,

qui à nos maux a su si bien pourvoir,
or maintenant a perdu son pouvoir,
rompant le but de ma seule espérance,
servant d'exemple à tous piteux à voir.

Fini le bien, le mal soudain commence.

Zoete herinnering, aan voorbije vreugde,
o, gelukkige tijd, waarin wij vreugde kenden!
De trouw van ons beiden, die elkaar zozeer
beminden,
die zo goed heeft geholpen in kwade tijden,
heeft nu haar kracht verloren,
daarmee het doel vernietigend van mijn enige hoop,
een voorbeeld voor allen die hetzelfde
meemaakten.

Weg is het goede, er rest nog ellende.

Riposte

Fini le bien, le mal soudain commence.
Témoins en sont nos malheurs qu'on peut voir;

Car tout le bien trouvé par l'espérance

le mal nous l'a remis en son pouvoir.
O tant d'ennui qui as voulu pourvoir
de varier la fermeté aimée.
Il aurait bien qui savait son savoir.
Douce mémoire, en plaisir consommée.

Weg is het goede, er rest nog ellende.
De tegenslagen, die iedereen kan zien, zijn onze
getuigen;
want het kwaad heeft alle goede dingen waarop we
hadden gehoopt,
in zijn macht gekregen.
De trouw die wij zo koesterden
was niet bestand tegen alle tegenslagen.
Wisten we maar wat te verwachten.
Zoete herinnering, aan voorbije vreugde.